

“TKP Program Taslağı” Eleştirisi ve Öneriler

Devrimci Bir Programın İşlevi Üzerine

Komünistler her koşulda işçi sınıfının *ortak, evrensel çıkarlarını* savunurlar. Bu yüzden *sınıfsız toplum* hedefiyle yürütülen mücadelede işçi sınıfının siyasal bilince sahip, en kararlı, enternasyonalist kesimini oluştururlar.

Sınıfsız toplum mücadelesinin öne çıkardığı *acil görev*, burjuva devlet aygıtının yerine işçi sınıfının kendi devletini geçirmesi, doğrudan demokrasiyi egemen kılmasıdır. Komünist parti ve onun devrimci programı işçi sınıfını iktidar yapmanın *aracıdır*. Komünist partiler bu nitelikleriyle reformist partilerden ayrılırlar.

Marksizm işçi sınıfının komünist *ideolojisidir* ve bir “*komünist için sorun, mevcut dünyayı devrimci bir biçimde değiştirmek, bulmuş olduğu duruma hücum etmek ve onu pratik olarak değiştirmektir.*”¹ Bu nedenle:

- ✓ Marksizm gerçeğin bütünsel bilgisine ulaşmanın bilimsel sistematik aracı olan teoriyi, dünyayı devrimci biçimde değiştirebilmek için kullanır.
- ✓ Marksist teori “*varolan bir sınıf savaşından, gözlerimizin önünde cereyan eden tarihsel bir hareketten doğan ilişkilerin genel ifadesi*”²dir.
- ✓ Marksist teori beslediği bir devrimci pratik olmadan yeniden üretilemez.
- ✓ Devrimci pratik ile Marksist teori arasındaki diyalektik bağ Komünist partisi tarafından *program* aracılığıyla kurulur.
- ✓ Program, “*Ne?*”yin “*Nasıl?*” değiştirileceğini anlatan bir *eylem* kılavuzudur. İşçi sınıfına ve toplumun tüm diğer ezilen kesimlerine seslenir.

Devrimci bir program:

1. Gerek dil, gerekse içerik bakımından sadece komünistleri muhatap almadığından, okunması, anlaşılması ve bellekte yer etmesi için “*olabildiğince kısa ve sınırları belli, açık seçik olmalıdır.*”³ Kendisini zayıflatacak fazladan her cümle, bölüm ve yinelemeden kaçınmalıdır.
2. Sınıf mücadelesinin yer aldığı koşulların ve geçmiş deneyimin değerlendirmesiyle “*Ne?*” sorusuna karşılık vermelidir.
3. Sosyalizme geçiş denemelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasıyla eskiye göre daha önem kazanan “*Nasıl?*” sorusunu ise bir dizi çarpıcı istem ve mücadele hedefiyle yanıtlamalıdır. Bu mücadele hedefleri:
 - a. İşçi sınıfının ve ezilen diğer toplumsal kesimlerin, can alıcı sorun ve istemlerinden hareketle kapitalizmin tarihsel ve doğal sınırlarını sorgulayacak, gerçek ve kalıcı çözümlere bu sınırların ötesine geçilmeden erişemeyeceklerini kendi deneyimleriyle öğrenmelerini sağlayacak biçimde formüle edilmelidir. Kapitalizm koşullarında gerçekleştirilebilir olanlar bile sermaye egemenliğine

¹ K.Marx-F.Engels, *Alman İdeolojisi*, Sol Yayınları, Kasım 1987, s.49.

² K.Marx-F.Engels, *Komünist Manifesto*, Sol Yayınları, Temmuz 2002, s.132.

³ K.Marx-F.Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ekim 1989, s.22.

karşı merkezi, dolaysız saldırı niteliği taşıyan bir içerikle programda yer almalıdır.

- b. Mücadeleye çekmekle yetinmemeli, mücadelenin gelecekteki iktidar aygıtının öğelerine dönüşecek bir örgütlülük içinde yürütülmesini teşvik etmelidir.
- c. Devrimin politik ordusunun örülmesinde, olası bağlaşıklıkların kurulmasında, işçi sınıfının diğer ezilen ve sömürülen toplumsal kesimlerin meşru temsilciliğini kazanmasında kaldıraç işlevi görmelidir.

I-Program Tekniği Yönünden Taslak

Taslak, “Ne?” sorusunun yanıtını, “Giriş” ve onu izleyen dört bölümde, “Nasıl?” sorusunun yanıtını da “TKP’nin Uygulama Programı” başlığı altında son bölümde vermektedir. Kullanılan dil anlaşılır ve akıcı olmakla birlikte, özellikle son bölüme kadar olan kesim, ayrıntılar ve yinelemeler nedeniyle oldukça uzundur. Bu durum hem okumayı zorlaştırmakta, hem de ileri sürülen tezleri zayıflatmakta, onlara hak etmediği ölçüde parçalı bir görünüm kazandırmaktadır.

Örneğin, “Giriş” bölümünde anlatılmak istenenler, baştan üç ve sondan iki paragrafla, mevcut içeriğinden bir şey yitirmeden kısaltılarak verilebilir.

Aynı şekilde, taslağın son bölümü hariç diğer bölümler “Temel Tezler” başlığı altında dışarıya alınabilir, ayrıntıları okumak isteyenler için ayrı bir metin halinde ve belki biraz daha ayrıntılı, ek olarak Kürt sorunu ve işçi sınıfının günümüzdeki konumu işlenerek yeniden yazılabilir.⁴

Çıkarılan bölümlerin yerine haricen hazırlanacak “Temel Tezler” metninde şekillenen Dünya ve Türkiye fotoğrafı iki sayfayı geçmeyecek bir özet halinde programa “Giriş” bölümünün hemen ardından aktarılabilir.

Böylece işçi sınıfı ve Kürt sorunu bağlamında yapılacak yeni eke rağmen daha kısa, okunma olasılığı yüksek ve teknik olarak daha güçlü bir program üretilebilir.

II-“Ne?” Sorusuna Verilen Yanıt

“Giriş” bölümünde çizilen TKP görünümü daha önce de belirtildiği gibi girişiminizin öne çıkardığı siyasal çizgiyi hiçbir eleştiriye konu yapmadan sahipleniyor. Oysa geleceğe sahip çıkmak, TKP’nin devrimci eleştirisini yapmanın önünde engel olmamalıdır. Geçmiş deneyimin devrimci eleştirinin konusu yapılmadan olduğu gibi sahiplenilmesi sadece TKP’nin geçmiş siyasal çizgisi ile sınırlı olmadığı, sınırlı kalamayacağı 2. Bölümde “Dünya Devrim Süreci” başlığında reel sosyalizmin çözümüne getirilen açıklamadan anlaşılıyor. Diğer bölümlerde de bu tutum, gerçekliğin göz ardı edilemeyecek keskinlikte dışa vurduğu olguların zorlamasıyla kimi yerde aşılmış görüntüsü verse de bütünlüklü siyasal sonuçlara ulaşılmasına engel oluyor.

- **Reel Sosyalizm Açmazı**

⁴ İşçi sınıfı son elli yılda nicel olarak büyümüş, bu büyüme sermayenin emek sürecini esnekleştiren saldırısıyla birlikte hem üstesinden gelinmesi gereken *yeni sorunlar* hem de değerlendirildiğinde karşı-saldırı için kullanılabilecek *yeni olanaklar* doğurmuştur. Mevcut taslakta, kapitalist sistemde, dünya pazarında yaşanan değişimler ele alınmakta, ama işçi sınıfının bileşiminde yaşanan değişim ve bu değişimin sonuçlarına hiç değinilmemektedir. Kürt sorunu sadece Türkiye’deki devrim yönünden değil, bölge devrimi için taşıdığı potansiyel yönünden de ayrıca ele alınmak zorundadır. Bu iki konunun birine hiç yer verilmemesi, diğerine (Kürt sorunu) potansiyel bir bağlaşıklık olarak değil, yalnızca bir sorun olarak geçerken değinilmesi oldukça önemli bir eksikliklerdir.

Taslak, “*reel sosyalizm ne oldu da çözüldü?*” sorusuna sürecin kendisini dışarıda tutan bir yanıt vererek, reel sosyalizm sürecinin likidasyonla bağına kuramıyor.

Taslağa göre, 1970’lerden başlayarak gelişmiş kapitalist ülkelerde işbaşı yapan “*Yeni-Sağ*” akımın komünizme ve devrime karşı başlattığı karşı-devrimci kampanyaya dünya komünist hareketi, başta sosyalist sistemin yönetici partileri olmak üzere karşı koyamamış; üstüne “*sosyalist ülkelerin yönetici komünist partilerinin çoğu... Yeni-Sağ’ın ideolojik tezlerine uyum sağlama çabası içine girerek komünizm ideallerinden adım adım vazgeçmeye başla(mış)... İşçi sınıfı ve emekçi kitleler de, sosyalizmi aktif olarak savunma bilincini göstereme(miştir).*”⁵ Bütün bunların sonucunda “kapitalist karşıdevrim” reel sosyalizm sürecini sonlandırmış; “*sosyalist sistem ortadan kalk(miştir)*”⁶.

Taslak, dünya komünist hareketinin, “sosyalist sistemin” yönetici partilerinin neden karşı-devrimci saldırıya karşı koyamayıp, “*Yeni-Sağ*”ın ideolojik tezlerini benimseyerek komünizm ideallerinden vazgeçtiğine ve işçi sınıfının bu ülkelerde neden “kendi devletleri”ni “*aktif olarak savunma bilinci*” gösteremediğine bir yanıt vermiyor, veremiyor. Oysa komünist hareketin yaşadığı evrensel likidasyonun temellerine inen yol tam da bu sorulara aranacak yanıtlardan geçiyor.

Öte yandan verilen yanıtla, “*Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının haklarının elinden alınması için ideolojik ve siyasal kampanyalar örgütlendi. Piyasacı, liberal ideoloji yükselirken... Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve diğer kardeş partilerin merkezinde durduğu uluslararası işçi sınıfı hareketi, bu saldırıyı göğüslemek için gerekli ideolojik ve politik yaratıcılığı, ataklığı gösteremedi; giderek savunmacı pozisyonlara çekildi. Sosyalizmin savunmaya çekilmesi emperyalist merkezlerde karşı tarafın geriletilmesi olarak kavrandı ve anti-komünist saldırı şiddetlendi. Öncü partilerin bünyesindeki köklü yanılıklar, yetersizlikler ve ihanetler 1980’lerin sonu-90’ların başında bir döneme nokta konmasını getirdi.*”⁷ diyenlerle aynı yaklaşım sergileniyor ve böylece daha önce sorulan “*Farkınız nedir?*” sorusu da geçmiş deneyimin değerlendirilmesi gibi oldukça yaşamsal bir konuda meşruluk kazanmış oluyor.

Reel sosyalizm açmazı sadece likidasyonun gerçek nedenini kavramak ve dolayısıyla çözüm üretmekten uzaklaştırmakla kalsa iyi! Kalmıyor; başka açmazlara düşmek kaçınılmaz oluyor! Örneğin aynı tutumun mantıksal sonucu olarak Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti *sosyalizm adına* sahiplenilerek⁸ babadan oğula geçen bir yönetim anlayışı *sosyalizm adına* zımnen onaylanıyor. Böylece içine düşülen zor durum bir yana, yığınlarda komünizme karşı mevcut güvensizlik *istemedi* de olsa pekiştiriliyor.

• **Ulusalçılık Çıkmazı**

Girişiminizin arkasında durduğu siyasal çizgi ile benzerleri arasındaki farkı silikleştiren bir başka konu da taslakta en belirgin biçimde *anti-emperyalizm* kavramında kendisini dışa vuran *ulusalçılıktır*.

Bu eleştiriyi anlaşılır kılabilmek için, kapitalist gelişmenin dünya pazarının yapısında neden olduğu değişime – bütün yönleriyle ele alınamayacağından yetersiz kalma riskini göze alarak- özetle değinmek zorunludur.

Emperyalizm, 20. yüzyılın başlarından itibaren kapitalizmin içine girdiği son evredir. Ulusal pazarların birbirine eklemlendiği bir dünya pazarı üzerinde ulus-devletli bir dünya

⁵ TKP Program Taslağı s.5/18.

⁶ Agy, s.6/18.

⁷ SİP-TKP 2009 Parti Programı, s.2.

⁸ TKP Program Taslağı s.5/18 ve 7/18.

sistemi olarak gelişimine başlamış, bu başlangıca uygun olarak ve yaşanan emperyalist paylaşım savaşları sonucunda dünya ölçeğinde şekillenen ulus-devletler üzerinden hegemonik bir işleyişe kavuşmuştur. ABD, 1944'te Bretton Woods anlaşmasıyla tescil edildiğinden bu yana bu piramidal sistemin tepesindeki hegemon ulus-devlet olmuştur. Bu hegemonya öncelikle tüm dünya ekonomisinin o dönem %45'ini oluşturan güçlü ulusal ekonomik bir temele, savaşlarda yıpranmamış bir sermaye birikimine, Avrupa'da kapitalistleri uykularından eden yükselen komünizm tehdidinden korunma gibi sağlam bir ideolojik gerekçeye ve ileride dünyanın rakipsiz silahlı gücü olma potansiyeline dayanıyordu. ABD'nin bu özellikleri, hegemonyasını diğerlerine kabul ettireceği oldukça uygun savaş sonrası bir konjonktürle tamamlanıyordu.

Emperyalist dönemin başından yetmişli yıllara kadar Taylorcu Fordist emek süreci örgütlenmesi eşliğinde birikimini sürdüren sermaye, ikinci büyük savaşın sonundan altmışlı yılların sonuna kadar ABD hegemonyası altında kesintisiz bir yükseliş yaşadı. Daha sonra, yetmişli yıllarla birlikte durgunluk, ardından düşüş başladı:

1. Hem genişlemesine hem de derinlemesine pazarın büyümesine oranla, emek üretkenliğinde yaşanan daha ivmeli artışın sonucu, kızışan rekabet sermayenin organik bileşimini yükseltti ve kapitalizmin Aşıl topuğu olan fazla üretim kâr oranlarında ani düşüşleri tetikledi.
2. ABD Bretton Woods'ta aldığı senyoraj hakkının karşılığında taahhüdünde durmadı; 1971'de dolarla altın arasındaki bağı fiilen sonlandırdı. Karşılıksız dolar basarak, Vietnam savaşı dâhil giriştiği bütün askeri operasyonların finansmanını, üzerlerine enflasyon vergisi salarak diğer kapitalist ülkelerin sırtına yıktı.
3. 73 petrol krizi ve 79 İran devrimi ile katlanan petrol fiyatları enflasyonu daha da alevlendirdi.
4. Düşen kâr oranlarının eşlik ettiği durgunluk ve enflasyon kapitalist sistemi yetmişli yıllarda başlayan, sünerek uzayan ve nihayet 2008 Eylül'ünde şiddetli bir patlamayla zirve yapan uzun bir depresyon sürecinin içine itti.
5. Sermayenin bu krizden kurtulabilmesinin biricik yolu kâr oranlarındaki düşüşü tersine çevirmek, bunun için de sömürü oranını kendi lehine yeniden düzenlemektir. Esnekleşme saldırısını başlattı.
6. Esnekleşme ucuz emek depolarını dünyanın atölyelerine çeviren, vahşi bir sömürü temelinde yükselen yeni küresel bir işbölümünü teşvik etti. Yeni işbölümüyle de yeni emperyalist güçler boy gösterdi.
7. Bütün bu sürece, otomasyonda ve enformasyonda yaşanan hızlı bir teknolojik gelişim eşlik etti. Bu sayede meta ve para sermayenin yanında nihayet üretken sermaye de mekândan bağımsızlaştı. Sermaye tarihte ilk defa bütün öğeleriyle birlikte olağanüstü bir akıcılık kazandı.
8. Kâr oranlarındaki düşüş, emek üretkenliğindeki artışa oranla daralan pazarlarla artı-değerin gerçekleştirilmesinde başgösteren sorun, aşırı sermaye birikimi ve enformasyon devriminin sağladığı olanaklar hepsi birlikte sermayeyi büyük oranlarda maddi alanın dışına iterek malileştirdi. Finans kapital küresel ölçekte tartışmasız egemen oldu. Ulus-devletler ve ekonomiler bu egemenliğin gerekleri doğrultusunda yeniden düzenlendi, kuralsızlık biricik kural haline geldi.

Sonuçta, ulusal pazarların birbirine eklenildiği dünya pazarı, yerini bir daha ulusal temelde yeniden parçalanamayacak ölçüde iç kenetlenmesi artmış, organik olarak bütünleşmiş

bir pazara bıraktı. Bu tarihsel gelişme emperyalizmi ikircime yer bırakmayacak ölçüde *içsel bir olgu* haline getirdi.

Emperyalizm, *kapitalizmdi* ve anti-kapitalizm, anti-emperyalizmdi. Burjuvazi de ağırlıklı faaliyetini yürüttüğü ülkenin hiyerarşideki yeri ile orantılı biçimde *emperyalist* burjuvazinin bir parçasıydı.

Dün de öyleydi, ama çoğu zaman böyle anlaşılmıyordu. Gerek dünya pazarının eklemli yapısı, gerek Sovyetlerin savunulmasının enternasyonalist görevlerin önüne geçmesi, gerekse devrimci dalganın Avrupa’da geri çekilmesiyle dünya devrimci sürecinin bileşeni olarak görülen ulusal kurtuluş savaşlarının eşzamanlı yükselişi, dünya komünist hareketinin saflarında yeşeren ulusalcı eğilimleri dün anlaşılır (haklı değil!) kılsa da bugün böylesi bir yaklaşımın hiçbir mazereti kalmamıştır.

Yakın tarihimizden biliyoruz ki anti-kapitalizmden görece özerk bir anti-emperyalist mücadelenin verilebileceği yanılısamı, uç noktada komünist hareketi burjuvazi içinde anti-emperyalist kesimler aramaya, onlara cephe çağrıları yapmaya kadar gitmiştir. Ulusalcılıkla malul bu çizgiyi eleştirisiz sahiplenmenin getirdiği kavram karmaşasının çeşitli örneklerini taslakta da görmek bu yüzden hiç şaşırtıcı olmuyor.

Örneğin, anti-emperyalist nitelemesinin yanında ayrıca anti-kapitalist vurgusunun yapılması⁹ ve burjuvazinin önderlik yaptığı, bağımlılık ilişkisinin klasik sömürgecilikten emperyalist bağımlılığa gömlek değişikliği yaşadığı, içinde Türkiye dâhil pek çok ülkenin yer aldığı, en fazla anti-sömürgeci olarak anılmayı hak eden kurtuluş savaşlarının anti-emperyalist olarak nitelenmesi¹⁰ bu karmaşanın bir sonucudur.

Bir kez anti-emperyalizme anti-kapitalizmden görece özerklik tanınınca, “*ulusal ve demokratik*” görevler tanımlamak, ardından bağlaşıklık kurulacak “*ulusal ve demokratik güçler*” aramak, nihayet görece daha uygun siyasal konjunktüre ve öznel koşullara sahip olduğumuz 80 öncesinde bile karşılık bulamamış “*ulusal demokratik cephe*” çağrısı yapmak kaçınılmaz oluyor!¹¹

Kapitalist gelişmenin pazarda yarattığı değişime, “*kolektif sömürgecilik*”¹², “*birleşik dünya pazarı*”¹³ başlıkları altında kısmen de olsa yaklaşan taslak, ne yazık ki geçmiş siyasal çizgiyi eleştirisiz sahiplenmenin bedelini burada da ödüyor, daha ileri siyasal sonuçlar üretmiyor:

- ✓ Pazardaki nitel değişimle, ABD hegemonyasının çözülme sürecine girmesi arasındaki bağ kurulamıyor. Böyle olunca bölgede ve dünyada bu olgunun siyasal sonuçları algılanamıyor. Her ne kadar taslak “*dünya hükümetine*”¹⁴ atıfla bir imada bulunsa da, kapitalist sistemin içinde debelendiği krize kaotik bir nitelik kazandıranın hegemonyanın yeni araç ve biçimlerinde yaşanan belirsizlik olduğunu görmüyor.
- ✓ Gerçekte taslağın ilgili bölümlerinde kapitalistlerin halen süren krizine, onu benzer krizlerden farklı kılan bir analizle ele almak şöyle dursun, hiç yer verilmiyor. Doğal olarak da bu krizin, kapitalizmin tarihsel ve doğal sınırlara gelip dayanmasının bir itirafı olarak seyretmesi ve pazarın yapısındaki değişimle birlikte hegemonya kriziyle

⁹ Agy, s.1/18 ve 4/18.

¹⁰ Agy, s.5/18.

¹¹ Agy, s.10/18.

¹² Agy, s.2/18.

¹³ Agy, s.3/18.

¹⁴ Agy.

içiçe geçerek emperyalizmi içinden çıkamayacağı kaotik bir döneme sürüklediği olgusu ve dolayısıyla bu olgunun komünist harekete yüklediği görevler ıskalanıyor.

- ✓ Emperyalizm kavramı ve emperyalist devletler, 20. yüzyıl başlarında ilk formüle edildiği haliyle adeta katılaştırılıyor. Kapitalist gelişmenin ve yeni küresel işbölümünün sonucunda ortaya çıkan yeni emperyalist güçler¹⁵ bu nedenle, “*emperyalizmle bütünleşmeye ... emperyalist bloka yem olmamaya*” çabalayan “*ara güçler*” olarak niteleniyor.¹⁶
- ✓ Aynı mutlaklaştırmanın sonucu, Türkiye’de 12 Eylül’le birlikte girilen pazara entegrasyon sürecinin sonunda gerçekleşen finans kapitalin tartışmasız egemenliği, emperyalist burjuvazinin kendi hinterlandı olarak gördüğü Osmanlı imparatorluğu coğrafyasından başlayarak Rusya’dan Çin’e kadar yayılan gerek doğrudan yatırımlar gerek finansal yatırımlarla gerçekleştirdiği sermaye ihracı, en çarpıcı biçimde ordu ve yargıda yaşanan devletin yeniden yapılandırılması, dış politikada belirginleşen saldırgan emperyalist politikalar görmezden geliniyor. Bu nedenle taslak, geçen çeyrek asırdan fazla bir zaman içinde dünya sıralamasında 17’nciliğe yükselen Türkiye kapitalizmindeki gelişmeye sırt çevirerek, onu “*orta derecede gelişmişlik*”¹⁷ gibi geçmişten taşıdığı, öznel bir sıfatla niteliyor. Devamla Türkiye’nin diğer emperyalistlerle olan ilişkisinin payına da 150 yıl öncesinden İspanyol sömürgeciliğinden kalma “*işbirlikçi-kompradorluk*”¹⁸ kavramıyla nitelenmek düşüyor.

- ***Yurtseverlik Girdabı***

Taslak *aydınlanma, laiklik, kalkınmacılık, yurtseverlik* gibi burjuva kavramlara yaklaşırken, kullanırken oldukça rahat davranıyor.¹⁹

Değerli yoldaşlar, kavramları ait oldukları ideolojik kaynaklarından kopararak gelişigüzel kullanamazsınız. Çünkü komünistler kavramların sadece gerçekliğe ulaşma çabasının soyut araçları olmadığını, aynı zamanda onların gerçekliği açıklama ufuklarının ait oldukları ideoloji ile sınırlı, bu nedenle de aynı ideolojinin yeniden üretiminin araçları olduklarını çok iyi bilirler.

Burjuva kavramlar kullananın niyetinden bağımsız olarak burjuva ideolojisine hizmet ederler. Önce Paris Komünçülerini, daha sonra II. Enternasyonal partilerini ve sonra da onlarla hesaplaşmayı sonuna kadar götüremeyen III. Enternasyonal partilerini içine çeken bir girdap olarak bunun en çarpıcı örneğini *yurtseverlik* kavramı vermiştir.

II. Enternasyonal partilerini birinci büyük savaşta kendi burjuvaları yanında tutum almaya iten yurtseverliğe karşı ödünsüz savaşım veren Lenin’in, *Komün Dersleri*’nde

¹⁵ Elbette yeni emperyalist güçler hiçbir zaman emperyalizmin başlangıcında olduğu gibi ilk olmanın vermiş olduğu nimet ve olanakları bulamayacak, doğal olarak o dönemin emperyalist devletleriyle bu bağlamda farkları olacaktır. Artık yeni emperyalist güçler mevcut emperyalist hiyerarşi içinde yukarı basamaklara yükselerek ayrıcalıklarını, nüfuzlarını geliştirebilirler. Mevcut durumda ABD hegemonyasının çözülme sürecine girmesi de başta Türkiye gibi stratejik konumlara sahip devletlere bu basamak yarışında olağanüstü fırsatlar sunmaktadır. İçeride daha da gericileşen dışarıda saldırganlaşan Türkiye burjuvazisi bu fırsatın farkında ve hakkını vermek için de elinden geleni ardına koymuyor. Bir de anti-emperyalizmi anti-ABD’cilik belleyenler farkına varsa!

¹⁶ Agy.

¹⁷ Agy, s.8/18.

¹⁸ Agy, s.8/18 ve 9/18.

¹⁹ Agy, s.1/18, 8/18, 9/18, 10/18, 11/18 ve 14/18.

yurtseverliğin Parisli Komüncülerin yenilgisinde oynadığı role işaret ederken komüncülerle aynı yanılıgyı paylaşan Blanki'yi eleştirisi oldukça öğreticidir:

“Burjuvazi o zaman, proletaryanın ulusun bağımsızlığı için yönetimi altında savaşaacağı bir “ulusal savunma hükümeti “ oluşturuyordu. Gerçeklikte bu hükümet, görevini Paris proletaryasına karşı savaşımında gören bir “halka ihanet” hükümeti idi. Ama **yurtseverce yanılısamları ile körleşen** proletarya bunu anlamıyordu. Yurtseverlik fikri, 18. Yüzyılın Büyük devrimine –kadar çıkar. Bu fikir Komün sosyalistlerinin kafasını egemenliği altına aldı ve örneğin söz götürmez devrimci ve sosyalizmin ateşli yandaşı Blanqui bile gazetesi için *Yurt Tehlikede (la Patrie en danger!)* burjuva çığılığında daha uygun bir başlık bulamadı!”²⁰

Yurtseverlik ve enternasyonalizm birbirinin hasmı, birisi burjuva ideolojisinin diğeri komünist ideolojinin kurucu temel kavramlarıdır. Yurtseverlik gücünü işbölümüyle birlikte ortaya çıkararak binlerce yıldır insana içselleşmiş *mülkiyet duygusundan* alır. Burjuvazinin tarih sahnesine çıkmasıyla bu köklü duygu olabilecek en “*ülküsel biçim*”ine²¹ yurtseverlikle ulaşmıştır.

Marksizmin kurucularının açık tutumlarına karşı komünist hareketin döne yanıla onun cazibesine kapılma nedeni –aynı zamanda mazereti- mülkiyet duygusunun ulus formunda da olsa *anonimleşmiş* olmasıdır. Ancak bu ulusal anonimlik tarihte hep işçi sınıfını bölen bir rol oynamış; enternasyonalist görevler gelip çatığında ulusal olan galebe çalmıştır. Birinci savaşta Avrupa işçi sınıfı bu çelişkiyi yaşamış ve yurtseverliğin ağır basması ile çoğunluk emperyalist savaşta burjuvazinin “*anayurdun savunulması*” sloganını benimseyerek emperyalist burjuvazinin çıkarları doğrultusunda sınıf kardeşleriyle savaşa tutuşmuştur. 1915'te Lenin bu durum karşısında Manifestodan o çok bilinen ama kırk dereden su getirilerek çarpıtılan sözleri anımsatmak zorunluluğu duymuştur:

“Komünist Manifesto”daki işçilerin vatani yoktur” sözleri, bugün her zamankinden daha çok geçerlidir. Yalnızca ve yalnızca proletaryanın burjuvaziye karşı uluslararası mücadelesi, sınıfın kazanımlarını koruyacak ve ezilen yığınlara daha iyi bir geleceğin kapısını aralayacaktır.”²²

Benzer bir dönemden geçiyoruz. Yanı başımızda dünyanın en büyük enerji havzasında üçüncü büyük emperyalist savaş başlatacak gerilim ve nedenler fazlasıyla mevcut. Dahası, yaşadığımız topraklar kendi geleceği üzerinde söz sahibi olmak için başkaldırmış, emperyalist burjuvazi tarafından acımasızca ezilen bir halkı barındırıyor ve ne yazık ki işçi sınıfı burjuvazinin dümen suyunda şoven duygularla enternasyonalist görevlerini yerine getirmekten alabildiğine uzak. Bu nedenle Manifestonun sözleri bizler için de bugün her zamankinden fazla geçerlidir.

Hal böyleyken ve yurtseverliği neredeyse komünist olmanın ön koşulu yaparak yığınların yerleşik önyargılarını okşayarak yol alabileceklerini sananlar deneyerek bu tutumlarının karşılıksız kaldığını görüp, hiç olmazsa söylemlerine daha özen göstermeye çabalarken, onların tükettiğine sizin sarılmanızı anlamak mümkün olmuyor yoldaşlar!

III-“Nasıl?” Sorusuna Verilen Yanıt

Taslağın son bölümünde mücadele hedeflerine yer verilmiş. Ama mücadele hedeflerini örgütleyecek araç tanımlanmamış. Eğer bu araç UDC ise bileşimi, işleyişi -nasıl öngörülüyorsa- bu bölümün girişinde yer verilmelidir. Ayrıca:

²⁰ V. I. Lenin, *Komün Dersleri*, Sol Yayınları, Kasım 1992, s.53-54. (Vurgu bana ait.)

²¹ K. Marx, *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire*'i, Sol Yayınları, Eylül 2002, s.129.

²² V. I. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, Evrensel Basım Yayın, Haziran 2003, s.64.

- ✓ “*Siyasal alanda*” başlığında sıralanan talepler doğrudan demokrasi ile parlamenter demokrasi arasında olması gereken farkı yansıtmıyor, bu haliyle sanki devlette bir devamlılık algısı yaratıyor.
- ✓ Kürt sorunu daha önce de belirtildiği gibi geçerken değinilecek bir sorun değildir. Aynı bir başlık açılması, Kürt özgürlük hareketinin “*demokratik özerklik*” talebine yer verilmesi gerekiyor.
- ✓ Madde 14’te din sorunu, liberallerin benimsediği yanlış bir yaklaşımla “*inanç özgürlüğü*” bağlamında ele alınmaktadır. Oysa dinin kendisi çözülmek zorunda olan başlıbaşına bir sorundur. Komünistler bu sorunun insanlara acı veren gerçek dünyanın dönüştürülmesiyle bireylerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri toplumsal koşul ve olanaklara kavuşmalarıyla bir süreç içinde çözümleneceğini bilirler. Ancak, dinin egemen sınıf ve ideoloji ile asırlar süren birlikteliğinin de farkındadırlar. Bu nedenle konu *bireysel inanç özgürlüğü* çerçevesinde ele alınacak basitlikte değildir. *Din siyasal bir kurumdur*. Bu gerçeklik laik olduğu öne sürülen gelişmiş kapitalist ülkeler için de böyledir. Bizler bu yüzden burjuva laiklik ilkesini olduğu gibi sahiplenemeyiz. Burjuva laiklik en fazla gerisine düşmeyeceğimiz bir alt sınırı oluşturur. Din sorunu bağlamında, devletin dinsel alanla *her türlü* ilişkisini kesmesi, dinin de *siyasetten arındırılması* komünistleri laik burjuvalardan ayıran en önemli farktır.
- ✓ “*Sosyal ve ekonomik alanda*” başlığında f. şıkkında yer alan talep, komünistlerin talebi olamaz. KOBİ’ler tekelci düzenin, sermayenin esnek birikim rejiminin en fazla gereksinim duyduğu işletmelerdir. Bu nedenle de burjuva devlet tarafından zaten layıkıyla desteklenmekte ve teşvik edilmektedir.
- ✓ “*Emekçilerin kurtuluşu için*” başlığında ilk maddede “*kalkınma seferberliği*” geçiyor. Kalkınmacılık burjuva bir kavramdır ve dünya komünist hareketinin sözlüğüne de ne yazık ki geri bir ülkede sosyalizm girişiminin sonucu bir zorunluluktan girmiştir. Hem reel sosyalizm sürecinde hem de sınıf mücadelesi içinde zaten geçmişten gelen verili bir temeli olan ekonomizmi güçlendirmekten başka bir işe yaramamıştır. Elbette yoksullukla mücadele etmenin yolu üretici güçleri geliştirmektir. Ama bunun adı kalkınmacılık değildir ve en mükemmel üretici gücün insan olduğu hep unutulur. Onun gelişiminin birinci koşulu da işbölümüyle başlayan ve kapitalist gelişmeyle birlikte zirve yapan kendine yabancılaşma, *yoksunlaşma* sürecine son vermektir. Şimdi yoksunlaşmaya karşı mücadele hedeflerinin yanında yoksunlaşmaya karşı mücadele hedeflerini düşünmek, tartışmak ve programda yer vermek zamanıdır. Yoksunlaşmanın en önemli işareti, Engels’in Erfurt programını eleştirirken değindiği gibi bireyin yarınından emin olamamasıdır ve o günden bu yana sorun giderek ağırlaşmıştır:

“Proleterlerin sayısı ve onların **yoksulluğu** giderek artmaktadır. Bunu mutlak olarak ifade etmek gerçeğe aykırı düşer. Emekçilerin örgütlenmesinin, onların gittikçe güçlenen direnişinin **yoksulluğun** artmasına set çekmesi olanaklıdır. Ama durmadan arttığında kuşku olmayan şey, **yarınından emin olmamadır**. İşte ben bunu eklerdim.”²³
- ✓ “*Hukuk alanında*” başlığı altında 7’nci maddede burjuva devletin geçmişte işlediği ve halen sürdürdüğü insanlık suçlarından bahisle bu suçlar için devlet adına resmen özür

²³ K. Marx-F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ekim 1989, s.95.

dileneceği sözü verilmektedir. Başlık altında yer alan talepler iktidar değişikliğini ima ediyor ve eğer iktidar değişikliğinden de yeni bir devlet, işçi devleti anlaşılıyorsa o zaman neden burjuva devletin işlediği suçlardan ötürü yeni devlet yükümlölük altına sokuluyor? Eğer talebin muhatabı burjuva devletse o zaman bu durumu açıklığa kavuşturacak biçimde yeni bir formölasyon gerekiyor.

- ✓ Program taslağında ekolojik mücadele günümüz sınıf mücadelesi içindeki ağırlığı ve önemi ile orantısız, oldukça yetersiz bir düzeyde ele alınmış. Ekoloji yerine “çevre”²⁴ nitelemesinin insanın doğaya yabancılaşmasının bir uzantısı olarak taslağa sızılmış olması bile bu konudaki zayıflığı anlatmak için yeterlidir. Önerim ekolojik mücadele konusunu girişiminizin gündem edinmesi ve hak ettiği ağırlıkla tartışması, bu tartışmanın sonuçlarını programa taşımasıdır.

²⁴ TKP Program Taslağı s.16/18.